

DE HAMLETMACHINE

1

FAMILIEALBUM

Ik was Hamlet. Ik stond aan de kust en sprak met de branding BLABLA, achter mij de ruïnes van Europa. De klokken luidden de staatsbegrafenis in, moordenaar en weduwe een koppel, in paradepas achter de kist van het Hoge Kadaver de ministers, blèrend in slecht betaalde rouw WIE IS HET LIJK IN DE LIJKWAGEN/ OM WIE HOORT MEN VEEL SCHREEUWEN EN KLAGEN/ HET LIJK IS VAN EEN GROTE/ GEVER VAN AALMOEZEN de erehaag van de bevolking, werk van zijn staatskunst HIJ WAS EEN MAN NAM ALLEEN MAAR ALLES VAN IEDEREEN. Ik hield de lijkstoet tegen, wrikte de kist open met het zwaard, daarbij brak het lemmet, met de stompe rest lukte het, en ik verdeelde de dode verwekker SOORT ZOEKT SOORT VLEES ZOEKT VLEES aan de omstaande ellendige figuren. De rouw ging over in feestvreugde, de feestvreugde in smakken, op de lege doodskist besprong de moordenaar de weduwe ZAL IK JE EROP HELPEN NONKEL BENEN OPEN MAMA. Ik ging op de grond liggen en hoorde de wereld haar rondjes draaien op de maat van de verrotting.

I'M GOOD HAMLET GI'ME A CAUSE FOR GRIEF AH
THE WHOLE GLOBE FOR A REAL SORROW RICHARD
THE THIRD I THE PRINCE KILLING KING
OH MY PEOPLE WHAT HAVE I DONE UNTO THEE
ALS EEN BOCHEL SLEEP IK MIJN ZWARE HERSENS MEE
TWEDE CLOWN IN DE COMMUNISTISCHE LENTE
SOMETHING IS ROTTEN IN THIS AGE OF HOPE
LETS DELVE IN EARTH AND BLOW HER AT THE MOON

Hier komt het spook dat mij gemaakt heeft, de bijl nog in de schedel. Je kan je hoed ophouden, ik weet dat je een gat teveel hebt. Ik wou dat mijn moeder er een te weinig had gehad, toen jij in het vlees zat: ik zou mezelf bespaard gebleven zijn. Men zou de vrouwen moeten dichtnaaien, een wereld zonder moeders. We zouden mekaar rustig kunnen afslachten, en met enige overtuiging, wanneer het leven ons te lang wordt of de keel te nauw voor onze kreten. Wat wil je van mij. Heb je aan een staatsbegrafenis niet genoeg. Ouwe zeiker. Heb je geen bloed aan de schoenen. Wat heb ik te maken met jouw lijk. Wees blij, dat de steel naar buiten steekt, je komt allicht in de hemel. Waar wacht je op. De hanen zijn geslacht. De morgen gebeurt niet meer.

ZAL IK
VERMITS HET DE GEWOONTE IS EEN STUK IJZER STEKEN IN
HET MEEST NABIJE VLEES OF IN HET DAAROPVOLGENDE
MIJ DAARAAN HOUDEN OMDAT DE WERELD DRAAIT
HEER BREEK MIJ DE NEK BIJ DE VAL VAN EEN
BARKRUK

Horatio op. Medeweter van mijn gedachten, die vol bloed zijn, sedert de morgen bevolkt is met de lege hemel. JE KOMT TE LAAT MIJN VRIEND VOOR JE GAGE/ GEEN PLAATS VOOR JOU IN MIJN TREURSPEL. Horatio, ken je mij. Ben je mijn vriend, Horatio. Als je mij kent, hoe kan je mijn vriend zijn. Wil jij Polonius spelen, die bij zijn dochter wil slapen, de prikkelende Ophelia, ze komt op haar cue, zie hoe ze haar kont draait, een tragische rol. Horatio/Polonius. Ik wist, dat

je een acteur bent. Ik ben het ook, ik speel Hamlet. Denemarken is een gevangenis, tussen ons groeit een muur. Zie, wat uit de muur groeit. Exit Polonius. Mijn moeder de bruid. Haar borsten een rozenbed, de schoot het slangenhol. Ken jij je tekst niet meer, Mama. Ik soufleur WAS DE MOORD VAN JE GEZICHT MIJN PRINS/ EN FLIRT MET HET NIEUWE DENEMARKEN. Ik zal je weer maagd maken, moeder, zodat jouw koning een bloedige bruiloft heeft. DE MOEDERSCHOOT IS GEEN EENRICHTINGSSTRAAT. Nu bind ik je de handen op de rug, want ik walg van je omarming, met je bruidsvoile. Nu scheur ik je trouwjapon kapot. Nu moet je schreien. Nu besmeer ik de vodden van je trouwkleed met de grond, die mijn vader geworden is, met de vodden je gezicht je buik je borsten. Nu neem ik je, mijn moeder, in zijn, van mijn vader, onzichtbare spoor. Je kreet smoor ik met mijn lippen. Herken je de vrucht van je lichaam. Ga nu je huwelijk in, hoer, breed in de Deense zon, die op levenden en doden schijnt. Ik zal het lijk in de wc proppen, zodat het paleis gesmoord wordt in koninklijke stront. Laat me dan je hart eten, Ophelia, dat mijn tranen weent.

2

HET EUROPA VAN DE VROUW

Enormous room. Ophelia. Haar hart is een uurwerk.

OPHELIA (KOOR/HAMLET)

Ik ben Ophelia. Die de rivier niet heeft vastgehouden. De vrouw in de strop De vrouw met de opengesneden polsaders De vrouw met de overdosis OP DE LIPPEN SNEEUW De vrouw met de kop in de gasoven. Gisteren ben ik opgehouden mezelf te doden. Ik ben alleen met mijn borsten mijn dijen mijn schoot. Ik sla de werktuigen van mijn gevangenschap kapot de stoel de tafel het bed. Ik verwoest het slagveld dat mijn thuis was. Ik breek de deuren open, zodat de wind binnen kan en de schreeuw van de wereld. Ik sla het venster in. Met mijn bloedende handen verscheur ik de foto's van de mannen die ik bemind heb en die mij gebruikt hebben op het bed op de tafel op de stoel op de grond. Ik steek mijn gevangenis in brand. Ik gooi mijn kleren in het vuur. Ik graaf het uurwerk, dat mijn hart was, uit mijn borst. Ik ga de straat op, gekleed in mijn bloed.

3

SCHERZO

Universiteit van de doden. Gefluister en gemurmel. Vanuit hun grafstenen (katheders) werpen de dode filosofen hun boeken op Hamlet. Galerij (ballet) van de dode vrouwen. De vrouw in de strop De vrouw met de opengesneden polsaders enz. Hamlet bekijkt ze met het air van een museum(theater-)bezoeker. De dode vrouwen rukken de kleren van zijn lijf. Uit een rechtopstaande doodskist met het opschrift HAMLET 1 stappen Claudius en, als hoer gekleed en geschminkt, Ophelia. Striptease van Ophelia.

OPHELIA

Wil je mijn hart eten, Hamlet. *Lacht.*

HAMLET *Handen voor het gezicht:*

Ik wil een vrouw zijn.

Hamlet doet Ophelia's kleren aan, Ophelia schminkt hem een hoerenmasker, Claudius, nu Hamlets vader, lacht zonder geluid, Ophelia werpt een kusje naar Hamlet en stapt met Claudius/Hamlet vader terug in de kist. Hamlet

poseert als hoer. Een engel, het gezicht in de nek: Horatio. Danst met Hamlet.

STEM(MEN) *uit de kist:*

Wat je hebt gedood, moet je ook beminnen.

De dans wordt sneller en wilder. Gelach uit de kist. Op een schommel de madonna met de borstkanker. Horatio steekt een paraplu op, omarmt Hamlet. Ze verstarren in de omarming onder de paraplu. De borstkanker straalt als een zon.

4

PEST IN BUDA SLAG OM GROENLAND

Ruimte 2, door Ophelia verwoest. Lege wapenuitrusting, bijl in de helm.

HAMLET

De oven walmt in de rusteloze oktober

A BAD COLD HE HAD OF IT JUST THE WORST TIME

JUST THE WORST TIME OT THE YEAR FOR A REVOLUTION

Door de voorsteden cement in bloei gaat

dokter Jivago huilt

om zijn wolven

'S WINTERS KWAMEN ZE SOMS IN HET DORP

VERSCHEURDEN EEN BOER

legt masker af en doet kostuum uit.

HAMLETVERTOLKER

Ik ben niet Hamlet. Ik speel geen rol meer. Mijn woorden hebben mij niets meer te zeggen. Mijn gedachten zuigen het bloed uit de beelden. Mijn drama gebeurt niet meer. Achter mij wordt het decor opgebouwd. Door mensen, in mijn drama niet geïnteresseerd, voor mensen, die er niets mee te maken hebben. Mij interesseert het ook niet meer. Ik speel niet meer mee. *Machinisten stellen, onopgemerkt door de Hamletvertolker, een koelkast en drie televisietoestellen op. Geruis van de koelinstallatie. Drie programma's zonder geluid.* Het decor is een monument. Het stelt in honderdvoudige vergroting een man voor, die geschiedenis gemaakt heeft. De verstening van een hoop. Zijn naam is verwisselbaar. De hoop is niet ingevuld. Het monument ligt op de grond, gesloopt drie jaar na de staatsbegrafenis van de gehate en vereerde door zijn opvolgers in de macht. De steen is bewoond. In de ruime neus- en oorgaten, huid- en uniformplooiën van het kapotgeslagen standbeeld woont de armere bevolking van de metropool. Na de val van het monument volgt na gepaste tijd de opstand. Mijn drama, als het nog zou plaatsvinden, zou plaatsvinden in de tijd van de opstand. De opstand begint als wandeling. Tegen het verkeer in tijdens de werkuren. De straat aan de voetgangers. Hier en daar wordt een auto omgedraaid. Angstdroom van een messenwerper: langzame rit door een éénrichtingsstraat naar een onherroepelijke parkeerplaats, die door gewapende voetgangers is omsingeld. Politieagenten, als ze in de weg staan, worden aan de kant gespoeld. Als de stoet het regeringskwartier nadert, komt hij bij een politiekordon tot stilstand. Er vormen zich groepen, waaruit sprekers opstijgen. Op het balkon van een regeringsgebouw verschijnt een man in slechtzittend jacquet en begint ook te spreken. Als hij wordt geraakt door de eerste steen, trekt ook hij zich snel terug achter de dubbele deur van pantserglas. Uit de roep om meer vrijheid

ontstaat de kreet om de val van de regering. Men begint de politieagenten te ontwapenen, bestormt twee, drie gebouwen, een gevangenis een politiebureau een kantoor van de geheime politie, hangt een dozijn handlangers van de macht bij de voeten op, de regering zet troepen in, tanks. Mijn plaats, als mijn drama nog zou plaatsvinden, zou aan beide kanten van het front zijn, tussen de fronten, erboven. Ik sta in de zweetlucht van de menigte en gooi met stenen naar politieagenten soldaten tanks pantserglas. Ik kijk door de dubbele deur van pantserglas naar de opdringende menigte en ruik mijn angstzweet. Ik schud, kokhalzend door braakneigingen, mijn vuist tegen mijzelf, die achter pantserglas sta. Ik zie, trillend van angst en verachting, tussen de opdringende menigte mijzelf, schuim op de mond, mijn vuist tegen mij ballen. Ik hang mijn geüniformeerde vlees bij de voeten op. Ik ben de soldaat in de tankkoepel, mijn kop is leeg onder de helm, de gesmoorde kreet onder de kettingen. Ik ben de schrijfmachine. Ik knoop de strop, als de raddraaiers worden opgehangen, ik trek de kruk weg, breek mijn nek. Ik ben mijn gevangene. Ik voeder met mijn gegevens de computers. Mijn rollen zijn spuwsel en spuwbak mes en wonde tand en keel nek en strop. Ik ben de databank. Bloedend in de menigte. Herademend achter de dubbele deur. Woordslijm afscheidend in mijn geluiddichte tekstballon boven de slag. Mijn drama heeft niet plaatsgevonden. Het tekstboek is verloren gegaan. De toneelspelers hebben hun gezichten aan de nagel in de kleedkamer gehangen. In zijn hok verrot de souffleur. De opgezette pestlijken in de zaal verroeren geen hand. Ik ga naar huis en sla de tijd dood, het eens / Met mijn onge-deelde zelf.

Televisie De dagelijkse walg walg

Om geprepareerd gezwets Om voorgeschreven vrolijkheid

Hoe schrijft men GEZELLIGHEID

Geef ons heden onze dagelijkse moord,

want van U is het Niets Walg

Om de leugens die geloofd worden

Door de leugenaars en door niemand anders Walg

Om de leugens die geloofd worden Walg

Om de smoelen van de arrivés, gegroefd

Door het gevecht om posten stemmen bankrekeningen

Walg Een sikkelwagen die blitst van de pointes

Ga ik door straten koophallen Gezichten

Met de littekens van de consumptieslag Armoe

Zonder waardigheid armoe zonder de waardigheid

Van het mes van de boksbeugel van de vuist

De vernederde lijven van de vrouwen

Hoop van de generaties

In bloed lafheid domheid gestikt

Gelach uit dode buiken

Heil COCA COLA

Een koninkrijk

Voor een moordenaar

IK WAS MACBETH DE KONING HAD ME ZIJN DERDE BIJZIT AANGEBODEN IK KENDE ELKE

MOEDERVLEK OP HAAR HEUP RASKOLNIKOV AAN HET HART ONDER HET ENIGE VEST DE BIJL

VOOR DE/ENIGE/SCHEDDEL VAN DE PANDJESBAZIN

In de eenzaamheid van de luchthavens

Heradem ik Ik ben

Een bevoorrechte Mijn walg

Is een privilege

Beschermd door muren

Prikkeldraad gevangenis

Foto van de schrijver.

Ik wil niet meer eten drinken ademen een vrouw beminnen een man een kind
een beest. Ik wil niet meer doodgaan. Ik wil niet meer doden.

Verscheuren van de foto van de schrijver.

Ik breek mijn verzegelde vlees open. Ik wil in mijn aders wonen, in het merg
van mijn knoken, in het labyrint van mijn schedel. Ik trek mij terug in mijn
ingewanden. Ik ga in mijn schijt zitten, in mijn bloed. Ergens worden licha-
men gebroken, zodat ik kan wonen in mijn schijt. Ergens worden lichamen
geopend, zodat ik alleen kan zijn met mijn bloed. Mijn gedachten zijn won-
den in mijn hersens. Mijn hersens zijn een litteken. Ik wil een machine zijn.
Armen om te grijpen benen om te gaan geen pijn geen gedachte.

*Beeldschermen zwart. Bloed uit de ijskast. Drie naakte vrouwen: Marx, Lenin,
Mao. Ze zeggen tegelijk, ieder in zijn eigen taal, de tekst ES GILT ALLE
VERHÄLTNISSE UMZUWERFEN, IN DENEN DER MENSCH ... Hamletvertolker doet masker
en kostuum aan.*

HAMLET DE DEEN PRINS EN VRETEN VOOR DE WORMEN STROMPELEND

VAN GAT NAAR GAT NAAR HET LAATSTE GAT LUSTELOOS

ACHTER HEM HET SPOOK DAT HEM GEMAAKT HEEFT

GROEN ALS OPHELIA'S VLEES IN HET KRAAMBED

EN VLAK VOOR DE HAAN TEN DERDE MALE KRAAIT VERSCHEURT

EEN NAR HET BELLENKLEED VAN DE FILOSOOF

KRUIPT EEN CORPULENTE BLOEDHOND IN HET PANTSER

Stapt in de wapenuitrusting, splijt met de bijl de kop van Marx Lenin Mao.

Sneeuw. IJstijd.

5

WILDWACHTEND / IN DE VRESELIJKE WAPENUITRUSTING / EEUWENLANG *Diepzee. Ophelia
in de rolstoel. Vissen puin lijken en stukken van lijken drijven voorbij.*

OPHELIA

*terwijl twee mannen in doktersschort haar en de rolstoel van onder naar bo-
ven met zwachtels omwinden.*

Hier spreekt Elektra. In het hart van de duisternis. Onder de zon van de fol-
tering. Aan de metropolen van de wereld. In naam van de slachtoffers. Ik
stoot alle zaad uit, dat ik heb ontvangen. Ik verander de melk van mijn bor-
sten in dodelijk gif. Ik neem de wereld terug, die ik gebaar heb. Ik verstik
de wereld, die ik gebaar heb, tussen mijn dijen. Ik begraaf ze in mijn
schaamte. Weg met het geluk van de onderwerping. Leve de haat, de verach-
ting, de opstand, de dood. Als ze met vleesmesses door uw slaapkamers
gaat, zult gij de waarheid weten.

Mannen af. Ophelia blijft op het toneel, roerloos in de witte verpakking.

© Heiner Müller (1977)

Vertaling: Sam Bogaerts © Almo bvba, Antwerpen